

Innst. 218 S

(2009–2010)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:71 S (2009–2010)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Elisabeth Røbekk Nørve, Linda C. Hofstad Helleland, Lars Myraune, Siri A. Meling og Bjørn Lødemel om en handlingsplan for å hindre en forsyningskrise i kraftforsyningen til Trøndelag og Møre og Romsdal

Til Stortinget

Sammendrag

Følgende forslag fremmes i dokumentet:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en handlingsplan med konkrete tiltak for å avverge en forsyningskrise i kraftforsyningen til Trøndelag og Møre og Romsdal, og legge denne frem for Stortinget i løpet av vårsesjonen 2010.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Per Rune Henriksen, Marianne Marthinsen, Torstein Rudihagen, Tor-Arne Strøm og Eirin Kristin Sund, fra Fremskrittspartiet, Oskar Jarle Grimstad, Henning Skumsvoll og Ketil Solvik-Olsen, fra Høyre, Nikolai Astrup, Bjørn Lødemel og Siri A. Meling, fra Sosialistisk Venstreparti, Snorre Serigstad Valen, fra Senterpartiet, lederen Erling Sande, og fra Kristelig Folkeparti, Line Henriette Hjemdal, viser til at forbruksvekst og begrenset utbyg-

ging av ny kraft i Norge har gjort at kraftsituasjonen er anstrengt i perioder nasjonalt.

Kraftsituasjonen i Midt-Norge er likevel spesiell med en stor underdekning av produksjon i forhold til forbruk.

Komiteen viser til at regionale ubalanser og manglende overføringskapasitet har ført til at Norge er delt inn i flere prisområder. De høye prisene som særlig Midt-Norge og dels Nord-Norge har opplevd denne vinteren i hovedsak er importerte kraftpriser som følge av en underdekning i det nordiske kraftsystemet. Denne underdekningen ble dels skapt av en kald vinter i Norden og dels at en betydelig andel av de svenske kjernekraftverkene var ute av drift i perioder.

Komiteen peker samtidig på at det i flere år har vært en betydelig underbalanse i forholdet mellom produksjon og forbruk av elektrisk kraft i Midt-Norge med betydelige flaskehals i overføringskapasiteten for elektrisk kraft inn i regionen. Dette har gjort Midt-Norge særlig sårbar for svingninger i kraftproduksjonen og forbruksøkninger.

Komiteen mener den alvorlige situasjonen for Midt-Norge påkrever iverksetting av både kortsiktige og langsiktige tiltak.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser her til hva olje- og energiministeren skriver i sitt svarbrev til komiteen 24. mars 2010, som er vedlagt. Her framkommer det at regjeringen allerede i desember 2006 la fram en foreløpig handlingsplan der hovedtrekkene i politikken for å forbedre kraftsituasjonen ble trukket opp.

Statsråden understreker i brevet at:

«Regjeringen har fulgt opp handlingsplanen med omfattende tiltak. Særlig er det gjennomført betydelige utbedringer av kraftnettet.»

Flertallet viser til at det er bygd ny 420 Kv-linje mellom Sunndalsøra og Fræna og Fræna og Nyhamna, og at importkapasiteten i området er styrket med 9 kondensatorbatterier og 2 SVC-anlegg. Videre har Statnett i samarbeid med Svenska kraftnät bygd og fått i drift den viktige overføringsforbindelsen Nea–Järpstrømmen.

Komiteen viser til at en ny overføringsforbindelse mellom Sogn og Møre vil forbedre forsyningssituasjonen vesentlig. Statnett har fått konsesjon av NVE, men NVEs vedtak er påklaget til Olje- og energidepartementet. Saken er nå til behandling i departementet. Komiteen vil understreke betydningen av å forsterke nettet til Midt-Norge.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti mener det er viktig med en rask avklaring i departementet i forhold til spørsmålet om ny overføringslinje mellom Ørskog og Fardal.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, mener det er avgjørende viktig å satse på utbygging av fornybar energi og energiøkonomisering for å forbedre kraftsituasjonen for industri, næringsliv og alminnelig forbruk i regionen.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at i 2010 er Enova tilført 1,8 mrd. kroner til sitt arbeid og det er 2,5 ganger så mye som i 2005. I 2008 og 2009 er prosjekter i Midt-Norge tildelt 350 mill. kroner som vil gi ny energiproduksjon tilsvarende mellom 500 og 600 GWh. Ett av disse prosjektene er Elkem Thamshavn i Orkanger som vil gi 180 GWh gjenvunnet elektrisitet.

Dette flertallet viser til at et annet spennende prosjekt er Norske Skog på Skogn. Enova har gitt tilsagn om 50 mill. kroner i støtte til et energieffektiviseringsprosjekt med en kostnadsramme på til sammen 320 mill. kroner. Til sammen vil resultatet bli 250 GWh/år redusert elektrisitetsforbruk. Dette prosjektet er under slutføring.

Komiteen viser til at avtaler med industrien i regionen er viktig for forsyningssikkerheten i anstrengte kraftsituasjoner.

Komiteen vil også understreke at NVE prioriterer konsesjonsbehandling av prosjekter som kan bidra til å styrke forsyningssikkerheten i særlig utsatte regioner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at det siden 2005 er gitt endelig konsesjon til prosjekter med en årlig produksjonskapasitet på om lag 720 GWh vannkraft og om lag 1 TWh vindkraft i Midt-Norge, en kraftig økning sammenlignet med situasjonen før 2006. En rekke utbyggingsprosjekter er også til behandling.

Flertallet mener det er nødvendig å følge opp handlingsplanen med stor politisk kraft framover.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at kraftforsyningen til Møre og Romsdal og Trøndelag gjennom flere år har vært anstrengt, og at det over flere år har vært advart mot at vi kunne oppleve en stram forsyningssituasjon for elektrisk kraft dersom produksjonen eller overføring av elektrisk kraft inn i regionen blir lavere enn normalt, slik som skjedde vinteren 2010. Som følge av den manglende kapasitet i kraftoverføringen inn til Midt-Norge har regionen de siste årene i lange perioder vært et eget markedsområde for elektrisk kraft, med periodevis til dels betydelig høyere strømpriser enn i Sør-Norge. Omleggingen av markedsområder er hjemlet i NVEs forskrift om systemansvar, og er et virkemiddel for å motvirke energiknapphet i et område eller region og håndtere større flaskehalsen i systemet.

Disse medlemmer viser til at de skyhøye kraftprisene vinteren 2010 skapte betydelige problemer for husholdninger og næringsliv i Midt-Norge. De høye kraftprisene førte til at bedrifter fikk svekket sin konkurransevne. Mange industribedrifter måtte stanse eller redusere sin produksjon. Høye strømpriser gjør dessuten regionen til et mindre attraktivt sted å etablere seg for nye bedrifter. Husholdningene fikk økt sine strømutfgifter betydelig og mange fikk problemer med å betale strømregningene. Disse medlemmer peker på at høye strømutfgifter rammer de med lavest inntekt mest.

Disse medlemmer viser til at til tross for advarsler om underdekningen av elektrisk kraft i regionen har det, med unntak for bygging av to reservkraftverk, skjedd lite utbygging av ny permanent kapasitet for energiproduksjon i denne landsdelen. Dårlige rammevilkår fra politiske myndigheter har gjort at utbygging av småskala kraftproduksjon delvis har stanset opp. Disse medlemmer viser videre til at regjeringen gjennom å stille særnorske krav om full CO₂-håndtering fra dag én i realiteten har sagt nei til Industrikraft Møre sine planer om å bygge et gasskraftverk i regionen. Disse medlemmer peker videre på at det har tatt uforholdsmessig lang tid å få på plass tilstrekkelig overføringskapasitet for elektrisk kraft inn i regionen, og at det

ennå vil ta flere år før tilstrekkelig kapasitet er på plass.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti peker på at daværende olje- og energiminister Odd Roger Enoksen allerede i Stortinget 1. juni 2006 lovet å legge frem en handlingsplan for å møte den anstrengte kraftforsyningen i Midt-Norge. Til tross for at det siden den gang har gått fire år, kan ikke disse medlemmer se at en slik plan er blitt presentert for Stortinget. Dette til tross for at forsyningssituasjonen for elektrisk kraft i Midt-Norge fortsatt er alvorlig, noe vinterens stramme kraftforsyning og skyhøye priser klart viste. Vinterens kraftsituasjon viser klart at det fortsatt er behov for en plan for å møte den utfordring dagens sårbare kraftforsyning i Trøndelag og Møre og Romsdal representerer.

Disse medlemmer tar på denne bakgrunn opp forslaget i Dokument nr. 8:71 (2009–2010).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre har videre merket seg at regjeringen har hatt flere samråd med lokale aktører om kraftsituasjonen i regionen. Disse medlemmer finner det bemerkelsesverdig at regjeringen innkaller til samråd om en problemstilling som har eksistert siden de overtok regjeringmakten, og hvor regjeringen burde fremlagt handlingsplaner fremfor å arrangere ytterligere «terapi grupper». Disse medlemmer mener kraftsituasjonen i Midt-Norge ikke skyldes mangel på informasjon om status quo, men at regjeringens politikk ikke er egnet til å løse problemene.

Disse medlemmer viser til at regjeringspartiene selv har avslått flere løsningsforslag fra opposisjonen.

Disse medlemmer viser til at de rød-grønne partiene har kun ett genuint prosjekt å vise til – de to mobile gasskraftverkene, men hvor konsesjonsreglene er urimelig strenge. Øvrige prosjekter er svært marginale eller har en historikk tilbake til regjeringen Bondevik II. Derimot har rød-grønn politikk skrinlagt fire gasskraftprosjekt samt flere vindkraftprosjekt i regionen. Disse medlemmer mener dette vitner om en regjering som lar interne konflikter overskygge behovet for robuste løsninger i regionen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har foreslått mer offensive rammebetingelser for å bygge gasskraftverk, mer liberale

regler for å ta i bruk de mobile gasskraftverkene, en egen støtteordning til fornybar energi i Midt-Norge samt styrke Statnetts egenkapital. Alt dette har de rød-grønne partiene stemt imot.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener Norge trenger en ny energipolitikk som tar innover seg lærdommen fra Midt-Norge. Det skal ikke kunne skje at det i en region planlegges for mer forbruk enn forsyningskapasiteten, uten at det settes i gang tiltak som sikrer forsyningen i takt med forbruksveksten.

Dette medlem viser til at ved den ellers så vellykkede dereguleringen av kraftsektoren for 20 år siden, overløt myndighetene for mye av ansvaret til markedet, og forvaltningen inntok en for tilbakelemt rolle i tiltro til at markedsmekanismene sikrer forsyningen.

Dette medlem viser til at Kristelig Folkeparti har foreslått endringer i energiloven for å styrke den politiske styringen og styrke olje- og energiministerens ansvar for forsyningen. Dette medlem viser til at den rødgrønne regjeringen har ikke ønsket å følge opp dette.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti:

Stortinget ber regjeringen utarbeide en handlingsplan med konkrete tiltak for å avverge en forsyningskrise i kraftforsyningen til Trøndelag og Møre og Romsdal, og legge denne frem for Stortinget i løpet av vårsesjonen 2010.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:71 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Elisabeth Røbekk Nørve, Linda C. Hofstad Helleland, Lars Myraune, Siri A. Meling og Bjørn Lødemel om en handlingsplan for å hindre en forsyningskrise i kraftforsyningen til Trøndelag og Møre og Romsdal – vedlegges protokollen.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 29. april 2010

Erling Sande

leder

Snorre Serigstad Valen

ordfører

Vedlegg

Brev fra Olje- og energidepartementet v/statsråden til energi- og miljøkomiteen, datert 24. mars 2010

Vedrørende Representantforslag 71 S (2009–2010) om en handlingsplan for å hindre forsyningskrise i kraftforsyningen til Trøndelag og Møre og Romsdal

Det vises til brev av 4. mars d.å. fra Stortingets energi- og miljøkomité vedrørende representantforslag 71 S (2009–2010) fra stortingsrepresentantene Elisabeth Røbekk Nørve, Linda C Hofstad Helleland, Lars Myraune, Siri A Meling og Bjørn Lødemel om en handlingsplan for å hindre forsyningskrise i kraftforsyningen til Trøndelag og Møre og Romsdal.

Svar:

Denne regjeringen har fra den tiltrådte hatt høy prioritet på arbeidet med å bedre kraftsituasjonen i Midt-Norge. Allerede i desember 2006 la Regjeringen fram en foreløpig handlingsplan. I denne planen trakk Regjeringen opp hovedtrekkene i politikken for å bedre kraftsituasjonen i regionen. Videre ble det i planen redegjort for viktige tiltak. Det vises i denne forbindelse for øvrig til brev til Stortinget av 4. mars 2008 vedrørende behandling av representantforslag 8:41 (2007-2008) om tiltak for å hindre langvarig kraftkrise i Midt-Norge og brev til Stortinget av 5. mars 2009 vedrørende representantforslag 8:30 (2008-2009) om en handlingsplan for å hindre en forsyningskrise i Midt-Norge.

Regjeringen har fulgt opp handlingsplanen med omfattende tiltak. Særlig er det gjennomført betydelige utbedringer av kraftnettet. Statnett har foretatt svært omfattende utbedringer i overføringsnettet innen og inn til regionen med utgangspunkt i foreliggende nettutviklingsplaner. Statnett har blant annet bygd ny 420 kV-linje mellom Sunndalsøra og Fræna, og Fræna og Nyhamna. Videre har Statnett idriftsatt 9 kondensatorbatterier og 2 SVC-anlegg for å opprettholde importkapasiteten til området. Overføringsforbindelsen Nea – Järpströmmen ble idriftsatt i slutten av 2009, og Svenska kraftnät skal gjennomføre de avsluttende arbeider rundt påsken 2010. Denne forbindelsen har økt overføringskapasiteten mellom Midt-Norge og Sverige betydelig.

Nettforsterkningene har gjort det mulig å importere mer strøm til Midt-Norge og gitt bedre kraftflyt i regionen. Dette har vært viktig i situasjonen vi har hatt den siste tiden. Samlet har Statnett i løpet av de siste årene foretatt investeringer for om lag 5 mrd kroner i regionen, inkludert kostnadene for reserve-

kraftverkene. Statnett planlegger i tillegg ytterligere investeringer for rundt 3 mrd kroner.

Det viktigste enkelttiltaket i Regjeringens arbeid for ytterligere å bedre kraftsituasjonen i Midt-Norge er å få på plass en ny overføringsforbindelse mellom Sogn og Møre. Statnett har fått konsesjon av NVE, men NVEs vedtak er påklaget til Olje- og energidepartementet. Saken er nå til behandling i departementet. En realisering av denne overføringsforbindelsen vil bedre kraftsituasjonen i Midt-Norge vesentlig.

Satsingen på fornybar energi og energieffektivisering er viktige elementer i arbeidet for å bedre forsynings sikkerheten i Norge. I 2010 får Enova overført 1,8 mrd. kroner til sitt arbeid. Dette er 2,5 ganger så mye som i 2005. Dette gir grunnlag for en betydelig satsing også i år.

I 2008 og 2009 har Enova tildelt over 350 mill. kroner til industri-, varme- og vindprosjekter i Midt-Norge. Disse prosjektene vil gi ny energiproduksjon eller spart energiforbruk tilsvarende mellom 500 og 600 GWh/år.

Et av disse prosjektene er Elkem Thamshavn på Orkanger. Enova ga i 2009 tilsagn om 90 millioner kroner i støtte et energigjenvinningsprosjekt med en kostnadsramme på til sammen 515 millioner kroner. Til sammen vil resultatet bli 180 GWh/år gjenvunnet elektrisitet. Det bygges også ut viktige fjernvarmeprosjekter i Midt-Norge. For eksempel ble det gitt 35 mill. kroner i støtte til fjernvarmeprosjekter i Trondheim kommune i 2009. Dette vil gi fornybar varme tilsvarende over 60 GWh/år.

NVE prioriterer konsesjonsbehandling av prosjekter som raskt kan bidra til å styrke forsynings sikkerheten, særlig i utsatte regioner. Dette er presisert i Prop. 1 S (2009-2010). Tilsvarende presisering i forhold til prioriteringen av Midt-Norge og/eller utsatte regioner er også gjort i tre tidligere budsjettproposisjoner. Prioriteringen har gitt resultater i Midt Norge. Siden 2005 er det gitt endelig konsesjon til prosjekter med en årlig produksjonskapasitet på om lag 720 GWh vannkraft og om lag 1 TWh vindkraft innenfor området NO3 - Midt-Norge. For vindkraft er da også prosjekter lokalisert utenfor kysten av Møre og Romsdal inkludert. I tillegg kommer nye fjernvarmeprosjekter. Til sammenligning ble det i perioden 2002-2005 gitt konsesjon tilsvarende en årlig produksjon på om lag 240 GWh vannkraft og 380 GWh vindkraft.

Videre er flere prosjekter omsøkt og ligger til konsesjonsbehandling. Fosen og Namdalen er et av

områdene som har blitt prioritert først i NVEs regionvise samordnede konsesjonsbehandling av vindkraft- og nettprosjekter. NVE er nå i slutfasen av en omfattende runde med samordnet behandling av vindkraftprosjekter og nettførsterkninger i denne regionen. Totalt er 23 vindkraftprosjekter på til sammen 4100 MW meldt eller søkt i Fosen og Namdalen. Selv med nye kraftledninger fra Nea til Järpstrømmen og med en ny overføringsforbindelse mellom sogn og Møre

vil det bare være plass til rundt 800 MW i nettet de nærmeste årene. Omfattende utbygging av vindkraft i denne regionen krever parallell forsterking av nettkapasiteten; derfor er koordinert behandling avgjørende for å finne en god helhetlig løsning.

Regjeringen har en plan for å bedre kraftsituasjonen i Midt-Norge, og som består av å bygge mer nett, sørge for økt fornybar energiproduksjon og energieffektiviserende tiltak.

